

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Бурангулов А. В.

В даній науковій статті визначаються теоретико-правові засади професіоналізму, а саме з'ясовується його сутність, особливості та характерні риси. Акцентовується увага на заходах вдосконалення рівня професіоналізму як головного чинника успішної діяльності працівників Національної поліції України щодо захисту прав та свобод громадян.

Ключові слова: професіоналізм, Національна поліція України, професійні якості, правоохоронці, професійна підготовка, професійні знання, навички, ділові якості, службова підготовка

В данній науковій статті визначаються теоретико-правові основи професіоналізму, а саме з'ясовується його сутність, особливості та характерні риси. Акцентовується увага на заходах вдосконалення рівня професіоналізму як головного чинника успішної діяльності працівників Національної поліції України щодо захисту прав та свобод громадян.

Ключевые слова: профессионализм, Национальная полиция Украины, профессиональные качества, правоохранители, профессиональная подготовка, профессиональные знания, навыки, деловые качества, служебная подготовка

Now a course towards development and strengthening of the constitutional state demand new approaches to vocational training of personnel of law-enforcement bodies, including employees of National police of Ukraine. Modern society puts it high requirements. In this regard the professionalism problem as a component of vocational training of law enforcement authorities is of great importance for existence and development of society. There is a need for professional shots of National police of Ukraine caused by shortage of personnel, continuous outflow of shots, insufficient material security and social security, weak skills of work, irrational use of personnel potential today. Therefore the problem of definition of essence and the mechanism of formation of a phenomenon of professionalism of those who guard protection of the rights and freedoms of citizens has quite difficult character and deserves special attention.

Taking into account specified in the scientific article some teoretiko-legal aspects of professionalism of employees of National police of Ukraine are defined, namely the essence and features of professionalism is defined. Also, the attention is focused on actions of improvement of level of professionalism as main factor of successful activities of employees of National police of Ukraine for protection of the rights and freedoms of citizens. Use of uniform national system of preparation, retraining and professional development of employees of National police of Ukraine belong to such measures. And also creation of the new motivational mechanism.

Keywords: professionalism, National police Ukraine, professional qualities, law enforcement authorities, vocational training, professional knowledge, skills, business qualities, office preparation

Постановка проблеми. На сьогодні курс на розвиток і зміцнення правової держави вимагають нових підходів до професійної підготовки персоналу органів внутрішніх справ, зокрема працівників Національної поліції України. Адже сучасне суспільство ставить до останніх найвищі вимоги. У зв'язку з цим проблема професіоналізму як складова професійної підготовки правоохоронців має велике значення для існування та розвитку суспільства. З урахуванням зазначеного постає необхідність окреслити деякі теоретико-правові аспекти професіоналізму працівників Національної поліції України.

Виходячи з цього, метою даної статті є визначення сутності та особливостей професіоналізму, а також звернення уваги на заходах вдосконалення рівня професіоналізму як головного чинника успішної діяльності працівників Національної поліції України щодо захисту прав та свобод громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти професіоналізму працівників органів внутрішніх справ України, як невід'ємна складова діяльності правоохоронців, досліджувалися у працях М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, В.П. Бакуменка, І.В. Банікевича, В.Л. Білоліпецького, С.А. Бублика, В.С. Венедіктова, І.П. Голосніченка, О.П. Єгошина, М.І. Іншина, Р.А. Калужного, Ю.А. Кондратьєва, О.П. Коренєва, Ю.Ф. Кавченка, В.Л. Лапшина, К.П. Матюхіної, О.Є. Малиновського, В.С. Медведєва, О.М. Музича, В.М. Плішкіна, М.П. Пихтіна, О.В. Поволоцького, В.В. Посметного, С.С. Сливки, О.В. Савельєв, В.О. Соболева та інших вчених.

Виклад основного матеріалу дослідження. На працівника Національної поліції України законодавець поклав такі завдання, як забезпечення публічної безпеки і порядку; охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидія злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Якісно вирішити ці завдання можуть тільки висококваліфіковані професіонали, які мають відповідні знання, уміння та навички професійної діяльності - фізичні, розумові, психологічні, професійно-етичні та інші якості. Адже сьогодні є нагальна потреба в професіональних кадрах Національної поліції України, що зумовлена некомплектом персоналу, постійним відтоком кадрів, недостатньою матеріальною забезпеченістю і соціальною захищеністю, слабкими навичками роботи, нерациональним використанням кадрового потенціалу. Тому проблема визначення сутності та механізму формування феномену професіоналізму тих, хто стоїть на варті захисту прав та свобод громадян, має досить складний характер і заслуговує особливої уваги [1, с. 282].

Досліджуючи питання професіоналізму працівників Національної поліції України, перш за все, необхідним є визначити сутність поняття професіоналізм. Так, у своєму дисертаційному дослідженні "Адміністративно-правові засади боротьби з корупцією" Тучак Р.М. пов'язує поняття професіоналізм безпосередньо з такими термінами як "професія", "професіонал", "спеціальність", "кваліфікація" того чи іншого працівника.

© А.В. Бурангулов 2016

На думку науковця професіонал - це той, хто зробив яке-небудь заняття предметом своєї постійної діяльності; добрий фахівець своєї справи [2, с. 565]. Водночас, В.В. Посметний визначає професію як відносно самостійний, конкретно-історичний, спеціалізований та інституціолізований рід занять, який виник під впливом соціального поділу праці. До важливих ознак професії як виду діяльності науковець відносить довготривале, а найчастіше довічне виконання певних функцій; наявність спеціальних знань, освіти, вмінь і навичок, здобутих у процесі роботи [3, с. 181].

З приводу тлумачення поняття “професіоналізм в органах внутрішніх справ” В.В. Посметний пропонує розуміти його як здатність працівника органів внутрішніх справ, колективу працівників визначати найбільш ефективні шляхи та способи реалізації поставлених перед ними правоохоронних завдань у межах нормативно визначених повноважень [3, с. 183]. Разом з тим, у підручнику Бандурки О.М. “Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією” професіоналізм працівника правоохоронних органів визначається як сукупність знань, умінь, навичок, що дозволяють виконувати відповідні професійні функції, а саме [4, с. 129]:

- належний обсяг знань та інтелектуальний рівень;
- тривалий термін навчання й підготовки;
- відповідність функцій, що виконуються, системі загально соціальних цінностей;
- адекватна мотивація, спрямована на досягнення кінцевої мети;
- бажання служити людям, охороняти й захищати їх життя та власність.

Водночас, з'ясовуючи основні напрямки особистості професіонала-правоохоронця в соціології і психології, Лапшина В.Л. дуже слушно підмітила, що крім професійних знань, навичок та умінь великого значення під час аналізу ступеня професіоналізму правоохоронця набувають суто ділові якості, в першу чергу, організаторські здібності, тобто вміння ефективно налагоджувати свою роботу та роботу колег та підлеглих. Також Лапшина В.Л. зазначає, що вагомою складовою організаторських здібностей є особливе мислення, яке передбачає приведення у відповідність вирішення професійних задач з увагою до людини [5, с. 89].

У дослідженнях Жданова І.В. з приводу мотиваційної складової професіоналізму працівників органів внутрішніх справ України підкреслюється, що професіоналізм - це не лише досягнення людиною високих професійних результатів, не лише висока продуктивність праці, а й обов'язково наявність його психологічних компонентів: внутрішнього ставлення людини до своєї праці, до професії, її психічних станів та якостей [6, с. 352]. Через це, на нашу думку, серед основних ознак професіоналізму працівника Національної поліції України крім професійних здібностей і вмінь варто також розглядати професійну правосвідомість, професійну культуру та професійну освіту.

Проте, необхідним є погодитися з визначенням поняття професіоналізму, яке надається доктором юридичних наук Кравченком Ю.Ф. Так, у його дисертаційному дослідженні “Свобода як принцип демократичної правової держави” професіоналізм являє собою відповідний набір та стан розвитку системи діяльнісних, професійно-ділових, комунікативних та особистісних якостей правоохоронців, що забезпечують ефективну професійну діяльність, які реалізуються у професійній культурі та

етиці [1, с. 283]. Зауважимо, що здобуття та підвищення рівня діяльнісних та професійно-ділових якостей працівниками Національної поліції України передбачається шляхом проходження службової підготовки останніми. Дані позиції передбачено Наказом Міністерством внутрішніх справ України № 5 від 26 січня 2016 року, яким затверджено Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. Відповідно до зазначеного нормативно-правового акту основними завданнями службової підготовки працівників Національної поліції України є [7, п. 5]:

- підвищення рівня знань, умінь, навичок та професійних якостей поліцейських з метою забезпечення їх здатності до виконання завдань з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного (громадського) порядку та безпеки;
- вивчення нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Національної поліції України;
- удосконалення керівним складом органів (закладів, установ) поліції навичок управління поліцейськими.

З приводу особистісних якостей, які мають бути у працівників Національної поліції України, важливо відмітити, що точного переліку таких якостей не існує. Проте, на нашу думку, до особистісних якостей відносяться терпимість, толерантність, чутливість, доброзичливість, переконаність у необхідності служіння народу, безкорисливість, творчий склад розуму, самовладання, принципова вимогливість до себе та оточуючих тощо.

Підводячи підсумок дослідженню питання теоретичних засад професіоналізму працівників Національної поліції України, варто ще раз зацентувати увагу на тому, що на сьогодні відсутнє єдине визначення поняття професіоналізму працівників Національної поліції України. З метою усунення цієї прогалини нами пропонується під поняттям професіоналізму працівників Національної поліції України розуміти здатність останніх ефективно виконувати покладені на них законодавцем завдання на належному рівні, базуючись на отриманих знаннях, вміннях, навичках та професійних якостях. Водночас, для того, щоб в сучасних умовах працівнику Національної поліції України стати справжнім професіоналом, він має бути всебічно розвиненим, обізнаним в багатьох сферах, відкритим до набуття нового досвіду, здатним інноваційно мислити. Підвищувати свій професіоналізм працівник Національної поліції України повинен упродовж усієї служби, адже сучасний поліцейський - це одночасно правоохоронець, юрист, економіст, психолог, знавець основ соціології, втілювач правил етики та етикету тощо.

Також, з метою забезпечення високого рівня професіоналізму працівників Національної поліції України, на нашу думку, краще було б застосовувати єдину загальнонаціональну систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників Національної поліції України. А також створити новий мотиваційний механізм, який не тільки б здійснював стимулювання, але й ставив поліцейського перед необхідністю постійно оновлювати професійні знання, уміння та навички. До речі, у багатьох зарубіжних країнах службове просування, розмір заробітної плати поліцейських залежить від рівня їх кваліфікації, компетенції, ділових якостей. Здійснити детальне дослідження досвіду зарубіжних країн з питань досягнення професіоналізму працівниками поліції планується у наступних наукових публікаціях.

Література:

1. Кравченко Ю.Ф. Свобода як принцип демократичної правової держави: дис. докт. юрид. наук: спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень” / Ю.Ф. Кравченко. - Харків, 2003. - 403 с.

2. Тучак Р. М. Адміністративно-правові засади боротьби з корупцією : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право” / Р.М. Тучак ; Харківський нац. ун-т внутр. справ. - Х., 2007. - 21 с.

3. Посметний В.В. Поняття професіоналізму працівників ОВС як визначальної категорії їх професійної підготовки / В.В. Посметний // Форум права. - 2007. - № 2. - С. 179-184.

4. Бандурка О.М. Партнерські взаємовідносини між населенням і міліцією : [підручник] / О.М. Бандурка, В. О. Соболев, В.І. Москоvecь. - Х.: НУВС, 2003. - 346 с.

5. Лапшина В.Л. Основні напрямки особистості професіонала-правоохоронця в соціології і психології

/ В.Л. Лапшина // Вісник Національного університету внутрішніх справ. Спецвипуск до 10-річчя утворення Національного університету внутрішніх справ. - Харків., 2002. - С. 89.

6. Жданов І.В. Мотиваційна складова професіоналізму працівників органів внутрішніх справ / І.В. Жданов // Вісник Національного університету внутрішніх справ. - 2004. - № 28. - С. 351-356.

7. Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 5 від 26 січня 2016 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16/page?text=%EF%F0%EE%F4%E5%F1%B3%E9> - Назва з екрану.

Бурангулов А.В.,
*Викладач кафедри тактико-спеціальної
та вогневої підготовки ОДУВС*
Надійшла до редакції: 21.12.2015